

**Spoštovana predsednica gospa Barbara Goličnik Marušič, spoštovani člani
Društva krajskih arhitektov Slovenije, gospe in gospodje,**

V čast mi je, da ste prav meni poverili prijetno dolžnost, naj povem nekaj besed o današnjem nagrajencu, profesorju dr. Janezu Marušiču. Čeprav, v to sem prepričan, ga vsi zelo dobro poznate. Počaščen sem še posebej zato, ker me z Ancijem - tako ga kličemo prijatelji - vežejo skupni spomini od kar se zavedava. Bila sva sošolca in sva prijatelja, najina pot se je ves čas prepletala tudi na delovnem področju. Zato mi dovolite, da svoj nastop tudi nekoliko osebno pobarvam.

Dr. Marušič je od malega živel v Solkanu, vasi ali trgu s tisočletno zgodovino, ki je dal slovenski kulturi in znanosti vrsto pomembnih mož. Po njihovih poteh je stopal tudi današnji nagrajenec. Željo, že skoraj trmo po ustvarjanju in odkrivanju novega je gojil od kar ga poznam, pa naj bo to v šoli ali ob njej. Spominjam se najinih neskončnih debat na poti v šolo ali domov o vselej novih temah – od srednjeveških sholastikov do takrat revolucionarnega rock n'rolla. Debate so bile trmaste in dolgotrajne, vztrajala sva vsak na svojem bregu (če ne, ne bi bilo debate), včasih sva bregova tudi nehote zamenjala, vendar, po njih sva bila oba bogatejša za dodatna spoznanja.

Po gimnaziji se je Anci na veliko začudenje prijateljev vpisal na Agronomijo. Agronoma smo si takrat - pod vplivom kolhozov - predstavljali stoječega z dvignjeno pestjo na traktorju sredi žitnih polj, v to sliko pa se nam naš prijatelj nikakor ni prilegal. Toda kmalu smo spoznali, da je na Fakulteti za agronomijo iskal tisto, kar je kasneje tudi z njegovo pomočjo preraslo v uspešen oddelek za krajsko arhitekturo.

Po študiju smo se vrnil v Novo Gorico, novo mesto, polno obetov predvsem za mlade strokovnjake. Ing. Marušič je na novogoriški Komunali postal odgovoren za urejanje javnega zelenja v mestu. Na tem področju je do našega prihoda prevladovala doktrina zimzelenega mesta, ne samo mesta - tudi okoliških pobočij, kar je bilo seveda v nasprotju z osnovnim urbanističnim konceptom očeta Nove Gorice prof. Ravnikarja, ki je mesto zasnoval kot prijetno mediteransko sprehajališče pod košatimi drevoredi platan, nasploh pa je bila v nasprotju z naravnim okoljem. Mladi smo se tej doktrini uprli in Anci Marušič je uspel zasaditi prvi drevored v Novi Gorici in to – simbolično - drevored mandeljnov, ki s svojim cvetjem prvi naznanjajo

pomlad. Led je bil prebit, za njim so nastajali drugi drevoredi: češenj, tulipanovcev in drugih, ki danes sooblikujejo izgled mesta.

Utesnjenost takratnega delovnega okolja ga je najprej pognala po svetu, nato pa v Ljubljano na Biotehnično fakulteto, na študijsko smer krajinske arhitekture, kjer se je ob profesorju Dušanu Ogrinu začela njegova pestra akademska pot od magistra, doktorja biotehniških znanosti, docenta, izrednega in končno rednega profesorja.

Ne glede na to, da je bil v Ljubljani, je bil z domačim okoljem vedno tesno povezan, mimogrede, še vedno ima stalni naslov v Solkanu. Tudi njegova prva večja naloga se je dotikala Goriške oziroma natančneje Goriških Brd v - kot pravijo vaši kolegi - legendarni nalogi »*Metodologija krajinskega planiranja na primeru Goriških Brd*«. Sam sem to raziskavo spremljal kot takratni novogoriški občinski urbanist. Iz debat, ki smo jih imeli, mi je ostala v spominu bistvena ugotovitev, da se tudi krajina spreminja tako kot se spreminjajo človekove potrebe in kot narekuje razvoj, da vinogradi, ki jih obdelujemo s traktorji ne morejo več izgledati tako kot so, ko so jih obdelovali na roko. Kako pa usklajevati nove potrebe in spremembe s trajnimi kvalitetami krajine, je problem s katerim se je ukvarjala ta naloga in vi v vaši vsakdanji praksi.

Moram tudi priznati, da sem prve stike z računalniki imel prav s pomočjo prijatelja Ancija. Kar nekaj večerov sva preživela ob Commodoreju 64 (danes se niti predšolski otroci ne bi igrali z njim) ali pa v njegovi pisarni na Krekovem trgu ob sicer večjem a še vedno grozno počasnem pravem računalniku. Vztrajno je prebijal led pri uvajanju računalništva v planersko stroko, čeprav je bilo slovensko strokovno okolje do tega še precej rezervirano. Kasnejši razvoj je njegova prizadevanja v celoti potrdil. On je ob tem pripravil tudi program za vrednotenje prostora in kasneje avtorsko sodeloval pri izdelavi sistema za prostorsko planiranje ProVal.

Strokovno sva se še bolj povezala, ko sem tudi sam v osemdesetih letih delal najprej kot namestnik nato pa kot minister na takratnem Komiteju za varstvo okolja in urejanje prostora (pravzaprav sem bil predsednik, a je to bilo zlasti v tujini nemogoče smiselno prevajati) in bil odgovoren za pripravo nove prostorske zakonodaje.

Prof. Marušič je v skupini strokovnjakov, ki je delala na tem zakonu, zastopal ne le krajinarsko stroko ampak s svojimi izkušnjami pri planiranju zlasti pri presoji vplivov posegov v okolje ter s poznavanjem tujih praks bistveno doprinesel k oblikovanju (to si upam reči) sodobnega in z najnaprednejšimi praksami v takratni Evropi

primerljivega sistema planiranja, pa čeprav smo ga morali razviti v okviru takratnega vseмогоčnega družbenega planiranja. (kar mogoče sploh ni bilo tako slabo, če pomislimo na današnjo globalno krizo kot posledico prepričanja o neomejenih možnostih).

Takrat smo bili vsi člani skupine prepričani, da se je treba o rabi prostora dogovarjati ter iskati najmanjše škode in tehtati najprimernejše rešitve brez vnaprej postavljenih absolutnih prepovedi. Na žalost je danes drugače, zato sem prof. Marušiču še posebej hvaležen, da se za te rešitve še vedno bori in jih zagovarja. Z zanimanjem berem njegove članke o zablodah sodbenega prostorskega načrtovanja v Sloveniji, posebej ob ponovnem prevladovanju enega interesa v prostoru, pa naj bo to kmetijstvo ali varstvo narave.

Njegov prispevek se je odražal zlasti v *Navodilu o vsebini in metodologiji izdelave strokovnih podlag in prostorskih sestavin planskih aktov (april 1985)*. V njih je bilo eksplicitno in natančno določeno, da je treba pri pripravi analiz možnosti dolgoročnega prostorskega razvoja proučiti obremenitev okolja in ogroženost prostora, pri večjih posegih pa tudi ugotoviti primernost in ranljivost prostora, rezultat pa naj bi bila ugotovitev ustreznosti ali neustreznosti za predvideni poseg. Ti napotki so izhajali iz metodološkega pristopa prof. Marušiča, ki je zagotavljal ne le objektivno opredelitev konfliktov, marveč tudi nakazoval možne usmeritve za njihovo razrešitev.

V gimnazijskih letih mi je večkrat rekel, da si želi napisati vsaj eno, čeprav drobno knjižico. To svojo skromno željo je seveda večkrat presegel, saj njegova malone nepregledna bibliografija obsega skoraj 600 naslovov. Je avtor ali glavni avtor 12 monografij, kot nosilec in delno sodelavec je izvedel več kot sto načrtovalnih ali raziskovalnih nalog. In še ima, kot mi je zaupal, v načrtu nova strokovna dela.

Ves čas svojega strokovnega pa tudi političnega dela sem ugotavljal široko razgledanost in strokovno pripravljenost diplomantov krajinske arhitekture. Gotovo je to tudi velika zasluga prof. Marušiča, da ste diplomanti tako dobro uveljavljeni v planerski stroki in politiki in da ste v veliki meri izrinili nas arhitekta, ki smo se prvi ukvarjali z urbanizmom, preko njega pa tudi s prostorskim planiranjem.

Prof. Marušič je zgleden primer akademskega učitelja z izjemnim znanjem in razgledanostjo na ožjem in širšem področju planiranja. In ne nazadnje, kot učitelj ni storil veliko le na pedagoškem in raziskovalnem področju, marveč je ves čas dejavno

soustvarjal izobraževalno in organizacijsko strukturo študija oziroma oddelka za krajinsko arhitekturo – poleg drugega tudi kot njegov večletni predstojnik. Ni mogoče dovolj poudariti njegovih zaslug za izobraževanje kadrov, graditev študija in oddelka ter krajinsko arhitekturne stroke v Sloveniji. Zato je priznanje, ki mu ga danes podeljujete, več kot zaslužno.

Anci je bil in je vztrajen, pronicljiv človek, ki stalno išče nove izzive. Z občutkom spremlja vse, kar se okrog njega dogaja in je vedno pripravljen pomagati. Prepričan sem, da bo tak tudi v bodoče: borec za ideje in cilje v katere verjame, pa naj bo to na strokovnem planerskem področju ali v privatnem življenju. Vedno se je prijetno z njim srečati, zaplesti v debate, iz katerih na koncu odhajaš bogatejši.

Anci, drži se!

Tomaž Vuga